

Suomen

Potilaslehti

FINLANDS PATIENTTIDNING

2/2020

**“Potilaan
mielipidettä
tulee kuulla.”
Varatuomari
Kaija Kess, s. 8**

**Ota talteen
potilaan oikeudet
-keskiaukeama
s. 15–18**

LEHTI TERVEYSPALVELUJEN KÄYTTÄJILLE
– 50 vuotta potilaan asialla –

SUOMEN POTILASLEHTI

– FINLANDS PATIENTTIDNING 2/2020

Tässä numerossa muun muassa:

Kuluttajaliiton neuvontanumerosta kuka tahansa voi kysyä apua	6-7
Ohjeita koronaviruksen torjuntaan	9
Paavo Koistinen – väsymätön moniottelija potilaiden asialla	11-13
Potilaan oikeudet -infolehtinen	15-18
Mistä potilas saa tietoa oikeuksistaan?	19-21
Virtsanpidätysvaivat ovat aiheena suuri tabu – vaikeneminen hoidon esteenä	26-27
Terveysalan yhteystietoja	31

Seuraavat numerot:

3/2020, ilmestyy lokakuussa
Aineiston viimeinen toimituspäivä 15.9.2020.

4/2020, ilmestyy joulukuussa
Aineiston viimeinen toimituspäivä 15.11.2020.

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

30
VUOTTA | ÅR

Julkaisija Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
ISSN 0784-5944, 42. vuosikerta, 4 numeroa / vuosi

Vuosikerran hinta on 16 euroa (sisältää postituksen kotimaassa).

Etukannen kuva: iStock

Toimitus: Paciuksenkatu 19, 00270 Helsinki
puh. (09) 454 2210
info@kuluttajaliitto.fi

Vastaava päätoimittaja:

Juha Beurling-Pomoell, puh. 040 556 6421
juha.beurling-pomoell@kuluttajaliitto.fi

Toimituspäällikkö: Paula Pessi

Taitto ja kuvitus: Laura Kakkonen

Kotisivut: www.kuluttajaliitto.fi

Painopaikka: Newprint Oy, Raisio

Kuluttajaliitto pidättää itsellään oikeuden toimittaa tai olla julkaisematta sille toimitettua materiaalia. Lehti ei myöskään palauta sellaista kirjallista tai kuvallista materiaalia, jota toimitukseen on pyytämättä lähetetty.

Kuluttajaliiton pääsihteeri
Juha Beurling-Pomoell
haluaa nostaa potilaan
oikeudet valokeilaan.

POTILAS, TUNNETKO OIKEUTESI?

Tarve potilaiden oikeuksien tunnetuksi tekemiselle on suuri. Kuluttajaliiton teettämässä tutkimuksessa yli puolet vastaajista (53 %) ei tiennyt, mistä saisi tarvittaessa potilasoikeusneuvontaa. Vain 23 % vastasi tietävänsä, mistä kyseistä neuvontaa tarvittaessa saa. Loput vastaajat eivät osanneet vastata kysymyksen lainkaan.

Tilanteeseen on tultava muutos! Potilas on monesti heikossa asemassa, mikäli hän joutuu esimerkiksi hoitovirheen kohteeksi. Siksi tietoa potilasoikeusneuvontaa lakisääteisesti antavista potilasasiamiehistä sekä muista tietolähteistä on levitettävä tehokkaasti.

Kuluttajaliitto on jo pitkään edistänyt sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien asemaa ja oikeuksia. Vuoden 2020 alkupuolella potilaiden oikeuksien aseman edistäminen nousi aivan uudelle tasolle, kun aloitimme kaikille avoimen ja maksuttoman puhelinneuvonnan potilaiden ja sote-palveluiden asiakkaiden oikeuksista. Samalla avautui myös potilas- ja sosiaaliasiamiehille suunnattu puhelinneuvonta.

Tämä numero on ensimmäinen, Kuluttajaliiton julkaisemana toimitettu Suomen Potilaslehti. Olemme teh-

neet siitä tietopakettin teemalla ”perustietoa potilaiden oikeuksista kaikille”.

Olet löytänyt tiesi luotettavan tiedon lähteille.

Onneksi olkoon, siis! Olet löytänyt tiesi luotettavan tiedon lähteille. Tieto on valtaa. Jokainen meistä voi parantaa asemaansa potilaana tutustumalla tähän lehteen ja sen tarjoamaan tietoon. Vaikka et juuri nyt olisikaan akuutissa tilanteessa potilasoikeusasioissa, kannattaa lehdestä säilyttää erityisesti sen keskiaukeama sellaisen päivän varalle, jolloin tarvetta tiedolle voi tulla.

Antoisia lukuhetkiä ja mukavaa loppukesää!

Juha Beurling-Pomoell
Päätoimittaja

Konsumentförbundets
chefredaktör Juha Beurling-Pomoell.

PATIENT, KÄNNER DU TILL DINA RÄTTIGHETER?

Det finns ett stort behov av att göra patienträttigheterna kända. Enligt den undersökning som Konsumentförbundet har låtit utföra kände över hälften (53 %) inte till var de vid behov kan få råd vad gäller patienträttigheter. Endast 23 % svarade att de kände till var de vid behov kan få sådan rådgivning. De övriga som svarade kunde inte överhuvudtaget svara på frågan.

Vi måste få en ändring på detta! En patient befinner sig ofta i en mycket utsatt ställning om han eller hon blir offer för till exempel ett vårdfel. Därför måste vi effektivt sprida information om de patientombudsmän som lagstadgat ger rådgivning vad gäller patienträttigheter samt om andra informationskällor.

Konsumentförbundet har redan länge arbetat för att förbättra ställningen och rättigheterna för de som använder social- och hälsovårdstjänster. I början av år 2020 lyftes främjandet av patientens rättigheter till en helt ny nivå, när vi inledde en för alla öppen och avgiftsfri telefonrådgivning om rättigheterna för patienter och kunder inom social- och hälsovården. Samtidigt öppnades även en telefonrådgivning riktad till patient- och socialombudsmän.

Detta nummer är den första Suomen Potilaslehti-Finlands Patienttidning som utges av Konsumentförbundet. Vi har gjort den till ett infopakett med temat ”basinformation till alla om patientens rättigheter”.

Du har hittat fram till en tillförlitlig informationskälla.

Grattis! Du har hittat fram till en tillförlitlig informationskälla. Kunskap är makt. Var och en av oss kan förbättra vår ställning som patient genom att läsa den här tidningen och ta till oss informationen, Även om du inte just nu är i en akut situation gällande patienträttigheter lönar det sig att spara särskilt mittuppslaget med tanke på att du kanske en dag behöver den här informationen.

Med önskan om givande lästunder och en trevlig fortsättning på sommaren!

Juha Beurling-Pomoell
Chefredaktör

HYVINVOINTIVINKKEJÄ

keuhkaan

1

Punkkien levittämät puutiaisaivotulehdus ja borrelioosi voivat olla ikäviä sairauksia, jotka jättävät joskus elimistöön pysyviä jälkiä. Sen takia punkeilta kannattaa suojautua ennakkoon ja tehdä punkkitarkastus päivittäin.

Suojaudu punkeilta näin:

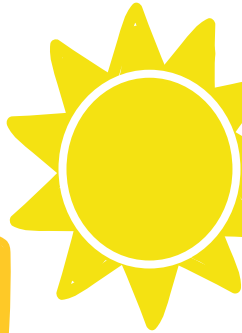
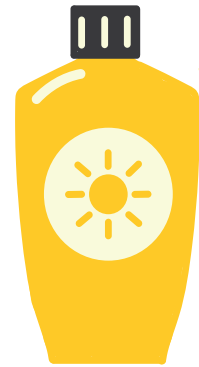
- ◆ Käytä ruohikossa ja maastossa liikkuessasi saappaita, pitkälahkeisia housuja ja pitkähihaisia paitoja.
- ◆ Ota puutiaisaivokuumerotokke, etenkin jos liikut paljon riskialueilla.
- ◆ Jos punkki puraisee, irrota se nopeasti ja kokonaisuena iholta. Jos iholle tulee tasainen tai rengasmainen ihottuma tai tunnet flunssan kaltaisia oireita, hakeudu heti lääkäriin.

2

Auringon UV-säteily on Suomessa suurimmillaan touko–elokuussa. Liiallinen UV-säteily vanhentaa ihoa ennenaikaisesti ja lisää ihosyövän riskiä. Ihon lisäksi silmät ovat herkät UV-säteilylle.

Suojaudu auringolta näin (myös pilvisellä säällä!):

- ◆ Suojaa iho vaatetuksella
- ◆ Hakeudu varjoon
- ◆ Käytä korkeasuojakertoimista aurinkorasvaa (väh. 30)
- ◆ Suojaa pää varjostavalla hatulla ja käytä aurinkolaseja

3

Elimistön liiallinen lämpiäminen (lämpöhalvaus) ja sen aiheuttama nestehukka voivat olla hengenvaarallisia ja aiheuttaa vakaviakin oireita, mm. pahoinvointia ja tajunnan menetystä.

Suojaudu lämpöhalvaukselta näin:

- ◆ Käytä keveitä, väljiä vaatteita
- ◆ Suojaa pää ja niska leveälierisellä päähineellä
- ◆ Vältä raskasta fyysistä rasitusta lämpimällä säällä ja pidä riittävästi taukoja
- ◆ Juo runsaasti nestettä, jossa on suoloja (esim. "vissy")

KULUTTAJALIITON NEUVONTA- NUMEROSTA KUKA TAHANSA VOI KYSYÄ APUA

Varatuomari Kaija Kess ja Nipsu-koira.

Kuluttajaliitto aloitti keväällä kaikille avoimen puhelinneuvonnan potilaan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakkaan oikeuksista. Myös potilas- ja sosiaaliasiamiehille tarjottiin mahdollisuus kysyä neuvoja potilas- ja sosiaalioiden asioista oman työnsä tueksi. Neuvontanumeron asiantuntemuksesta vastasi kevään ajan varatuomari **Kaija Kess**. Kaija kertoo meille nyt kokemuksistaan, joita kevään mittaan havaitsi neuvontatyössään.

Kuka olet ja mikä on taustasi?

Olen Kaija Kess, OTM ja varatuomari. Minulla on 35 vuotta kokemusta juristina ja olen vuodesta 2014 alkaen erikoistunut sosiaali- ja terveydenhuollon potilaiden ja asiakkaiden oikeuksiin.

Mistä asioista Kuluttajaliiton neuvontanumerosta voi kysyä?

Neuvontanumerosta voi kysyä kaikesta, mikä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan ja potilaan asemassa ja oikeuksissa mietityttää. Jos aihe ei kuulu neuvontanumeron asiantuntemuksen piiriin, neuvonnasta ohjeistetaan eteenpäin.

Olet nyt kevään aikana vastannut Kuluttajaliiton neuvontanumeroon. Mikä on ollut yleisimmin kysytty aihe?

Yleisimmin on kysytty potilaan oikeuksista, johon sisältyy laaja kirjo asioita, muun muassa lääkityksestä tai hoidosta päättäminen, tietojensaantioikeus ja oikeus korvauksiin.

Onko jokin aihe, josta ennen neuvontaa olit ajatellut kysyttävän, mutta kysymyksiä ei tullutkaan?

Odotin koronapandemian aiheuttavan kysymyksiä esimerkiksi kiireettömän hoidon viivästymisistä, mutta suoraan koronaan liittyviä kysymyksiä ei tullut. Ilmeisesti viranomaistiedotus oli kattavaa, mikä oli hyvä asia.

Soittajat saattavat pohtia, onko oma asia sellainen, josta juuri tästä numerosta voi kysyä neuvoa. Mitä neuvoja antaisit tällaiselle henkilölle?

Kuluttajaliiton potilasneuvonta on juuri sellainen numero, johon voi rauhallisin mielin soittaa neuvoa kysyäseen. Lääketieteellisiä vastauksia numerossa ei anneta, mutta kylläkin kuunnellaan ja ohjataan aina eteenpäin.

“Neuvontanumerosta voi kysyä kaikesta, mikä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan ja potilaan asemassa ja oikeuksissa mietityttää.”

Olet antanut neuvontaa myös potilas- ja sosiaaliamiehille heidän työnsä tueksi. Onko tästä noussut esille jotain, josta haluaisit mainita?

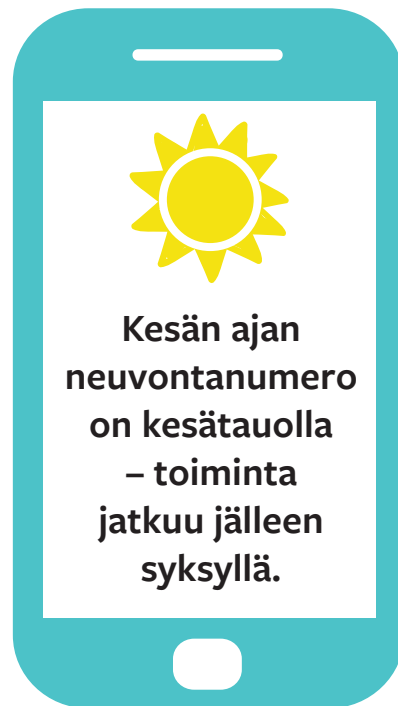
Koronapandemia näytti sotkevan potilas- ja sosiaaliamiesten kevään 2020 niin, että puheluita tuli määrällisesti vähän. Tosin tuli toiveita puhelinneuvonnan jatkumisesta ja potilaan oikeuksiin liittyvästä koulutuksesta. Heidän ammatillinen täydennyskoulutuksensa toteutuu Kuluttajaliitto ry:n ja Metropolia AMK:n yhteistyönä tammikuussa 2021.

Millainen tarve yhteiskunnassa on matalan kynnyksen neuvoille potilaiden oikeuksiin liittyen?

Tällaisille palveluille on varmasti tarvetta. Kaikki eivät osaa tai jaksa hakea tietoa internetistä tai muista lähteistä. Usein sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaina ja potilaina olevat henkilöt ovat sairaita tai väsyneitä tai heillä on paljon ajateltavaa ja selvitettävää. Tämän vuoksi on hyvä, että on puhelinneuvonta, josta voi ilman ajanvarausta kysyä mieltä painavia asioita ja saada vastauksia tai jatko-ohjeita. Puhelinneuvonnasta keväällä 2020 saatu palaute oli kiittävää. Soittajat olivat helpottuneita, kun heitä kuunneltiin ja yhdessä mietittiin ratkaisuja vaikeisiin asioihin.

Terveisesi Potilaslehden lukijoille?

Toivon, että muistatte Kuluttajaliitto ry:n olevan taho, josta voi kysyä neuvoa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista ja asemasta. Toivotan lukijoille koronapandemian mahdollisimman hallittua helpottumista ja kaunista kesää!

**Puhelinneuvontaa potilas- ja sosiaali-oikeusasioissa:
puh. 09-45422150
(mpm/pvm)**

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON ASIAKKAIDEN JA POTILAIEN OIKEUKSIEN LAINSÄÄDÄNTÖÄ UUDISTETTAVA JA ONGELMAKOHDAT KORJATTAVA PIKAISESTI

Voidaanko vanhuksen huoneen ovet lukita tehostetun palveluasumisen yksikössä?

Onko henkilökunnan annettava omaiselle päivittäiset tiedot potilaan terveydentilasta ja tekemisistä?

Saako huostaanotettua lasta rangaista hänen sopimattomista puheistaan ottamalla matkapuhelin pois määräämättömäksi ajaksi?

Nämä ovat esimerkkejä kysymyksistä, joita sosiaali- ja terveydenhuollon arjessa mietitään päivittäin. Meillä on vanha ns. laitospolitiikka, jonka mukaan laitokseen tai hoitoyksikköön tullut potilas tai asiakas (jäljempänä potilas tai asiakas, tarkoittaen molempia) luopuu monista oikeuksistaan tai häneltä otetaan ne oikeudet kysymättä pois. Valvontaviranomaisten (Valvira, AVI, eduskunnan oikeusasiamies) ratkaisukäytäntö kuitenkin osoittaa, että jokainen potilaan perusoikeutta rajaava ratkaisu on tehtävä potilaan tarpeista johtuen, ei laitoksen tai yksikön tapaan perustuen. Tämä tarkoittaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden henkilökunnan tulisi tuntea paitsi laki sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista ja potilaslaki myös Suomen perustuslain mukaiset perusoikeudet.

Asiat ovat monitahoisia. Potilaan mielipidettä tulisi kuulla ja hänen itsemääräämisoikeuttaan tulee kunnioittaa, myös alaikäisen. Rajoittamistoimenpiteet tulisi kirjata perustellusti ja niiden tulisi olla määräämisiä. Myös sellaisen henkilön, jonka itsemääräämiskyky on rajoitettu, tulisi saada tukea jäljellä olevan itsemääräämisoikeuden käyttämiseen. Esimerkiksi

muistisairaana henkilön osalta hänen jäljellä olevaa itsemääräämiskykyään tulee tukea, eikä loppua olemassa olevaa kykyä ottaa pois. Henkilökunnan oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeusturva tulee ottaa huomioon. Myös omaisen juridinen asema on arjessa epäselvä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisen uudistamisen lisäksi meillä on edessä suuri asenteellinen uudistus. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden tulisi saada olla subjekteja, ei objekteja oman hoitonsa ja palveluidensa suhteen. Heillä on tähän oikeus jo nyt. Ongelma on yksityiskohtaisen lainsäädännön (laki sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista ja asemasta, potilaslaki) puutteellisuus, aukollisuus ja ristiriita Suomen perustuslain kanssa. 2000-luvulla on ollut jo kaksi yritystä lainsäädännön uudistamiseksi, mutta ne eivät ole päässeet maaliin. Tämä lainsäädännöllinen keskenräisyys ei tee arjen tilanteiden ratkaisemista ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan työtä helpoksi. Se myös johtaa kanteluiden määrän lisääntymiseen.

Toivon, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisen uudistuksen lisäksi potilaiden ja asiakkaiden oikeuksien uudistaminen etenee ripeästi. Sillä ratkaistaisiin myös potilaan/asiakkaan oikeuksien rajoittamisen perusteet, muutoksenhakukeinot, omaisen juridinen asema sekä henkilökunnan oikeudet, velvollisuudet ja oikeusturva. Oma kantani on, että tämä sisällöllinen uudistus on vähintään yhtä tarpeellinen kuin sote-palveluiden tuottamisen rakenteellinen ja rahoituksen uudistus.

Kaija Kess, varatuomari

OHJEITA KORONAVIRUKSEN TORJUNTAAN

Koronavirus (SARS-CoV-2) tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana, kun sairastunut henkilö yskii tai aivastaa. Lähikontaktissa korona voi tarttua myös kosketuksen välityksellä, jos sairastunut on esimerkiksi yskinyt käsiinsä ja on sen jälkeen koskenut toiseen ihmiseen.

HIDASTA VIRUKSEN LEVIÄMISTÄ NÄIN:

Huolehdi käsihygieniasta pesemällä kädet huolellisesti vedellä ja saippualla. Jos käsienvesu ei ole mahdollista, käytä käsihuuhdetta. Älä koskettele silmiä, nenää tai suuta, ellet ole juuri pessyt käsiäsi.

Vältä turhia lähikontakteja ja suuria väkijoukkoja ja säilytä vähintään 1–2 metrin turvaväli muihin ihmisiin.

Yski ja aivasta kertakäyttöiseen nenäliinaan ja laita se heti roskiin. Jos sinulla ei ole nenäliinaa, yksi tai aivasta hihaan, älä käsiisi.

Hakeudu koronavirustestiin, jos sinulla on vähänkään hengitystieinfektioon sopivia oireita. Voit tehdä oirearvion osoitteessa omaolo.fi tai olla puhelimitse yhteydessä terveydenhuoltoon.

IKÄÄNTYNEIDEN SEKÄ HOIVAYKSIKKÖJEN PÄIVITETYT KORONAOHJEET

Koronaepidemian tilanne on jatkanut hidastumistaan Suomessa ja hallitus on höllentänyt monia koronaan liittyviä rajoituksia ja suosituksia.

Yli 70-vuotiaille ei ole enää erillisiä suosituksia, vaan yleiset ohjeet muun muassa hygieniasta ja turvaväleistä koskevat kaikkia ikäryhmiä. Ikä on kuitenkin merkittävä riskitekijä vakavalle koronavirustaudille. Myös henkilöt, joilla on pitkäaikaissairauksia kuuluvat riskiryhmään. Siksi ikääntyneiden on hyvä noudattaa edelleen varovaisuutta ja yksilöllistä harkintaa lähikontakteissaan.

Riski koronavirusepidemian leviämiseen ikääntyneiden ja muiden riskiryhmien hoivayksiköissä on yhä merkit-

tävä. Asukkaille tulee kuitenkin järjestää mahdollisuus tavata läheisiään turvallisesti. THL on koonnut verkkosivulleen vinkkejä sosiaalisen toimintakyvyn tukemiseen ja läheisyhteydenpitoon.

Toimintayksikön johtaja voi antaa luvan vierailuille tapauskohtaisen harkinnan mukaan. Harkinnassa tulee huomioida alueen tartuntatautilanne ja konsultoida infektioasiantuntijoita. THL:n verkkosivulle on koottu seikkoja, jotka on hyvä ottaa huomioon vierailujen järjestämisessä.

Katso lisää: www.thl.fi

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Avoin ja maksuton

POTILASOIKEUSNEUVONTA

puh. 09-45422150 (mpm/pvm)

MAKSUTONTA NEUVONTAA POTILASOIKEUSASIOISSA

Kuluttajaliitto neuvoo myös potilas- ja sosiaaioikeusasioissa – kaikille avoin ja maksuton puhelinneuvonta palvelee numerossa 09-45422150 (mpm/pvm). Kysy neuvoa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista ja asemasta!

HUOM!

**Potilasoikeusneuvonta on tällä hetkellä kesätauolla,
toiminta jatkuu syksyllä.**

MUISTATHAN!

KULUTTAJALIITON JÄSENENÄ SAAT LAKIMIESTASOISTA NEUVONTAA MYÖS POTILAAN OIKEUKSISSA

Liity Kuluttajaliittoon – tarjoamme jäsenillemme lakimiestasoista neuvontaa potilaan oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä ja erilaisissa kuluttaja-asioissa.

Tutustu: www.kuluttajaliitto.fi/neuvontapalvelut

Kysymyksiä jäsenyydestä? Neuvomme mielellämme! Ota yhteyttä toimistoomme: info@kuluttajaliitto.fi tai puhelimitse 09 454 2210. Voit myös lukea lisää jäsenyydestä

www.kuluttajaliitto.fi/jasenyys/liity

PAAVO KOISTINEN – VÄSYMÄTÖN MONIOTTELIJA POTILAIKSEN ASIALLA

Paavo Koistinen on myös Kuluttajaliiton paikallis-yhdistyksen, Keski-Suomen kuluttajat ry:n jäsen.

Paavo Koistinen on Suomen Potilasliiton pitkäaikainen puheenjohtaja ja toimii luottamustehtävissä monissa muissa potilasjärjestöissä. Koistinen on jo vuosien ajan puolustanut suomalaisten potilaiden oikeuksia ja nostanut kehittämistä kaipaavia teemoja ja epäkohtia sosiaali- ja terveydenhuollon keskusteluun. Haastattelimme häntä potilaan oikeuksien ajankohtaisiin teemoihin liittyen.

Mitkä ovat parhaita muistojaasi toimiessasi Suomen Potilasliiton puheenjohtajana?

Olen saanut olla edistämässä asioita eri sosiaali- ja terveydenhuollon sektoreilla asiakkaan ja potilaan näkökulmasta katsottuna jo vuodesta 2000. Olen ollut muun muassa liiton edustajana kuultavana kahdessa aiemmassa sote-uudistushankkeessa STM:ssä. Kumpikaan näistä ei päätynyt maaliin saakka.

Nostaisin esiin myös potilasturvallisuuden, johon olemme vaikuttaneet monin eri tavoin vuodesta 2007 alkaen. Ensimmäinen potilasturvallisuuskonferenssi järjestettiin Suomessa vuonna 2009. Järjestelyvastuu oli STM:n, ja olin ohjelmatoimikunnassa. ”Potilasturvallisuus on perusasia Suomessakin”, totesi silloin arkkiatri Risto Pelkonen avatessaan konferenssia. Nämä sanat jäivät potilaana mieleeni. Toisessa konferenssissa (v.

2011) julkaistiin Potilasturvallisuusopas potilasturvallisuuden edistämiseksi terveydenhuollon toimintayksiköissä toimiville, olin yksi sen kirjoittajista. Järjestäjinä olivat Suomen Potilasliitto, STM, THL, Kuntaliitto, Fimea, Valvira ja Suomen Potilasturvallisuusyhdistys. Vuosina 2011–2015 Potilasliitolla oli sopimus THL:n kanssa Potilasturvallisuutta taidolla -ohjelmassa, jossa Potilasliitolla oli merkittävä suunnittelijan rooli.

Suomeen perustettiin vuonna 2010 Suomen Potilasturvallisuusyhdistys, joka on potilaiden, ammattilaisten ja asiantuntijoiden yhteinen foorumi. Olen yksi sen perustajajäsenistä ja myös hallituksen jäsen. Olemme toimineet jo vuodesta 2010 alkaen aktiivisesti sen puolesta, että sairaanhoitojärjestelmämme tarvitsee laadun seurantaa. Toimin liiton edustajana THL:n Terveydenhuollon laaturekisterit -hankkeen (2018–2020) ohjausryhmän jäsenenä. Olemme saa-

neet edistettyä erilaisia sosiaali- ja terveydenhuollon asioita liitossamme yhdessä toimien ja saaden tukea jäseniltämme eri tavoin. Näen, että potilaan näkökulmasta esitettyjä asioita otetaan huomioon nykyisin myös eri viranomaistahoilla eli kansalaisten ja potilaiden ääntä kuullaan, mutta se vaatii aktiivista työtä edunvalvontaan liittyen.

Ovatko potilaiden oikeudet Suomessa ajan tasalla?

Näen, että potilaan oikeudet ovat tyydyttävällä tasolla, mutta suurin puute on siinä, ettei kansalaisilla ole tarpeeksi tietoa potilaan oikeuksista. Tähän luo haasteita myös väestörakenteen muutos ikääntyneiden määrän lisääntyessä koko ajan myös Suomessa. Yksi esiin noussut asia on potilas- ja sosiaaliasiamiestoiminta. Kun asiakas kokee tullessaan sosiaali- ja terveydenhuollon osalta väärin kohdelluksi tai kaipaa neuvoja oikeuksistaan, hän voi selvittää tilannettaan potilas- tai sosiaaliasiamiehen kanssa. On ollut kokemusta, ettei asioihinsa kaikin osin saa vastausta ja apua. Näen, että kun toimintaympäristöt muuttuvat, tulisi sosiaali- ja potilasasiamiesten saada jatkuvaa täydennyskoulutusta työhönsä. Mainittakoon, että olen jäsen STM:n vakuutuslääkärinjärjestelmää kehittävässä neuvotelukunnassa, jossa tämä asia on keskusteluissa nousnut myös esiin.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista tuli voimaan Suomessa 1.3.1993. Lainkohtia on muutettu useaan otteeseen tämän jälkeen. Potilaan oikeudet on otettava huomioon kaikissa terveydenhuollon palveluissa sekä sosiaalihuollon piirissä Suomessa.

“Potilaan oikeusturva vaatii edunvalvontaa erityisesti nyt, mutta myös tulevaisuudessa.”

Mitä potilaiden kannalta keskeisiä teemoja on meneillään lainvalmistelutyössä?

Näen, että yksi suurista haasteista on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joka on nyt lausuntokier-

roksella. Siinä on suuria haasteita. Tavoitteet ovat seuraavat: kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten tuomiin haasteisiin ja hallita kustannuksia. Kuinka nämä todella toteutuvat kansalaisille? Potilaan oikeusturva vaatii edunvalvontaa erityisesti nyt, mutta myös tulevaisuudessa.

Mitä hyötyjä näet potilaiden ja asiakkaiden edunvalvonnan yhteistyössä?

Kuluttajaliitto ja Potilasliitto ovat toimineet aikaisemmin erillisinä toimijoina sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien edunvalvojina. Nyt, kun edunvalvonta potilaiden ja sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaiden osalta siirtyy kokonaisuudessaan Kuluttajaliitolle, samalla vahvistetaan edunvalvontaa vastaamaan tämän päivän haasteisiin ja nopeasti muuttuviin toi-

mintaympäristöjen muutoksiin. Onnistuakseen tämä tarvitsee niin henkilö- kuin taloudellisiakin resursseja. Syksyllä 2020 Kuluttajaliitto vahvistuu sote-edunvalvonnan asiantuntijalla, ja sote-palveluiden edunvalvonnan tueksi perustetaan koordinoititiimi, johon Potilasliitto sekä Kuluttajaliitto ja niiden sote-järjestöt voivat nimetä edustajansa. Näen, että tällä ratkaisulla tulemme parantamaan potilaiden ja sote-asiakkaiden asemaa myös edunvalvontaan liittyen.

Terveisesi Suomen Potilaslehden lukijoille?

Kuluttajaliitto jatkaa Potilasliiton julkaiseman Suomen Potilaslehden julkaisua nykyisellä tasollaan ainakin tämän vuoden. Tämän numeron teemana on potilaan oikeudet. Lehden ulkoasua on myös muutettu ja sitä

ovat olleet tekemässä nyt ammattilaiset. Toivon, että lehti voisi ilmestyä myös vuoden 2020 jälkeen. Haluan kiittää lukijoita sekä lehteen kirjottaneita niistä 15 vuodesta, jotka toimin lehden päätoimittajana ja heitä, jotka mahdollistivat lehden julkaisemisen ja jota toimitimme vapaaehtoisvoimin jo 42 vuosikertaa. Voimia ja terveyttä teille kaikille ja hyvää tulevaa syksyä!

Paavo Koistinen

- Syntynyt vuonna 1948 Kajaanissa
- Suomen Potilasliiton puheenjohtaja. Suomen MG-yhdistys ry:n puheenjohtaja.
- Toiminut Eturauhassyöpöpotilaiden tuki ry ERSY:n puheenjohtajana. Toiminut puheenjohtajana Suomen Kilpirauhasliitossa ja ollut kilpirauhasjärjestöjen Pohjoismaiden yhteistyöjärjestön puheenjohtaja.
- Ollut yksi perustajajäsenistä perustamassa Suomen Potilasturvallisuusyhdistystä ja toimii sen hallituksessa. Suomen Inkon ry:n hallituksen jäsen sekä yksi perustajajäsenistä.
- Palkittu vuonna 2019 diplomilla ja ansiomerkillä potilasturvallisuuden edistämiseksi tehdystä työstä
- Jäsenenä useissa terveys- ja sosiaalialan järjestöissä, viranomaistoimikunnissa ja neuvottelukunnissa
- Paavo Koistisesta tuli Kuluttajaliiton virkaa tekevä puheenjohtaja 6.6.2019, kun Krista Kiuru siirtyi perhe- ja peruspalveluministeriksi

Suomen Potilasliitto ry
Finlands Patientförbund rf

HOITOPAIKAN VALINTA KIIREETTÖMÄSSÄ HOIDOSSA

Terveydenhuoltolain mukaan **potilas voi itse valita hoitopaikkansa tietyin rajoituksin.**

Potilas voi valita, miltä oman kuntansa terveysasemalta hän haluaa saada hoitoa. Hän voi myös halutessaan valita hoitopaikakseen muun kuin oman kuntansa terveyskeskuksen. Potilas ilmoittaa asiasta kirjallisesti oman kuntansa ja valitun kunnan terveyskeskukselle. Hoitoon pääsee valittuun terveyskeskukseen tai va-

litulle terveysasemalle viimeistään kolmessa viikossa ilmoituksesta.

Valita voi samanaikaisesti vain yhden terveyskeskuksen tai yhden terveysaseman. Valinta ei voi koskea koulu- tai opiskeluterveydenhuoltoa eikä pitkäaikaista laitoshoidtoa. Uuden valinnan voi tehdä aikaisintaan vuoden kuluttua.

PERUSTERVEYDENHUOLLON ENIMMÄISAJAT

Terveyskeskukseen on saatava arkisin virka-aikana **puhelinyyhteys välittömästi.** Hoidon tarve on arvioitava viimeistään kolmantena päivänä yhteydenotosta, ellei sitä ole voitu arvioida heti puhelimesta. Hoidon tarpeen voi arvioida muukin terveydenhuollon ammattihenkilö kuin lääkäri. Hoito on järjestettävä vaivan edellyttämässä ajassa ja viimeistään kolmessa kuukaudessa hoidon tarpeen arvioinnista.

Suun terveydenhuoltoon on päästävä kolmessa **kuukaudessa**, mutta perustellusta syystä hoitoa voi lykätä enimmillään kuuteen kuukauteen.

Lähde: Valvira

POTILAAN OIKEUDET -INFOLEHTINEN

Tästä infolehtisestä löydät tärkeää tietoa potilaan oikeuksista.
Ota aukeama irti lehdestä ja laita talteen!

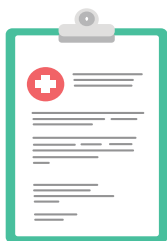
MUISTILISTA POTILAAN OIKEUKSISTA

- Potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Lääkäri on kerrottava potilaalle hänen sairaudestaan, hoitovaihtoehdoista ja niiden mahdollisista haittavaikutuksista niin, että potilas ymmärtää, mistä on kyse.
- Potilaalle on ilmoitettava aika, jolloin hän pääsee hoitoon. Jos aika muuttuu, muutoksen syy ja uusi aika on ilmoitettava potilaalle välittömästi.
- Potilas voi tietyissä rajoissa valita hoitopaikkansa.
- Potilaalla on oikeus nähdä potilastietonsa. Epäämisperusteena voi olla, että tietojen lukemisesta voisi aiheutua vakavaa vaaraa potilaan terveydelle tai hoidolle tai jonkun muun oikeuksille.
- Potilastiedot ovat sivullisilta salassa pidettäviä. Tietoja ei saa pääsääntöisesti antaa omaisillekaan ilman potilaan suostumusta.
- Hoitoon tyytymätön voi keskustella häntä hoitaneen ammattihenkilön kanssa, tehdä muistutuksen hoitopaikan terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle tai kantelun aluehallintovirastolle tai Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirastolle (Valvira).
- Terveydenhuollon toimintayksiköissä pitää olla potilasasiamies, jonka ohjausta tai neuvoja potilas voi pyytää, jos hän on tyytymätön hoitoonsa tai kohteluunsa.
- Potilasvahingosta voi hakea korvausta Potilasvakuutuskeskuksesta.

MITEN MENETELLÄ ONGELMATILANTEISSA

Lääkärien ja hoitohenkilökunnan velvollisuus on vastata potilaan ja potilaan suostumuksella hänen omaisensa kysymyksiin ja selittää asiat niin, että kysyjä ymmärtää vastauksen. **Ongelmat ehkäistään parhaiten kysymällä ja keskustelemalla.** Jos potilas tai omainen kuitenkin kokee, että hoito tai kohtelu on ollut huonoa tai epäasianmukaista, tai hoitoon ei ole päässyt määräajassa, voidaan tehdä muistutus tai kantelu.

KIRJALLINEN MUISTUTUS HOITOPAikkaAN

Hoitoon tai kohteluun tyytymätön potilas voi tehdä kirjallisen muistutuksen vastaavalle johtajalle siihen hoitopaikkaan, missä hoito on toteutettu. Muistutuksen voi tehdä vapaamuotoisesti itse tai valmiille lomakkeelle. Vastaava johtaja selvittää asian työntekijöidensä kanssa. Johtaja antaa kirjallisen vastauksen kohtuullisen ajan kuluessa (1 kk). Vastauksesta on käytävä ilmi, miten käsiteltävä asia on selvinnyt ja onko se johtanut jatkotoimenpiteisiin.

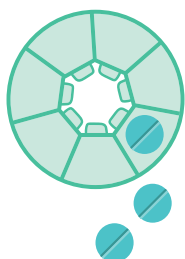
KANTELU ALUEHALLINTOVIKASTOLLE TAI VALVIRALLE

Jos muistutukseen saatu vastaus ei ole mieleinen, voi tehdä kantelun. Kantelun voi tehdä, vaikka ei olisi tehnyt muistutusta hoitopaikkaan. Kantelu tehdään Valviralle silloin, jos epäillään, että on tapahtunut hoitovirhe, joka on johtanut potilaan kuolemaan tai vakavaan ja pysyvään vammautumiseen. Muissa tapauksissa kantelu tehdään aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirasto ja Valvira voivat siirtää kantelun käsiteltäväksi muistutuksena siihen hoitopaikkaan, missä hoito tapahtunut. On tärkeää muistaa, että kantelu ei ole muutoksenhakukeino eli sen avulla ei voi muuttaa tai kumota lääkärin antamaa hoitopäätöstä tai saada korvausta hoitovirheestä.

POTILAS- JA LÄÄKEVAHINGON KORVAAMINEN

Potilasvahingosta voi hakea korvausta Potilasvakuutuskeskukselta. **On tärkeää huomioida se, että kaikki hoitovirheet eivät ole potilasvahinkoja** – korvattavia tapauksia ovat ainoastaan ne henkilövahingot, jotka täyttävät potilasvahinkolain mukaiset edellytykset.

Lääkevahingolla tarkoitetaan lääkeaineen aiheuttamaa odottamatonta sairautta, vammaa tai niihin rinnastettavaa vakavaa psyykkistä sairautta. **Lääkevahinkona ei pidetä sitä, että lääke ei tepsinyt halutulla tavalla vaivaan tai oireeseen.** Lääkkeen aiheuttamista yllättävistä haittavaikutuksista voi hakea korvausta Suomen Keskinäiseltä Lääkevahinkovakuutusyhtiöltä.

Lähde: Valvira

MUUT VAHINGOT JA KORVAUKSET

Joissain tapauksissa potilaalle saattaa syntyä oikeus vahingonkorvauslain mukaiseen korvaukseen. **Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi kiinteistöstä johtuvat vahingot tai potilaan omaisuuden tuhoutuminen tai katoaminen.** Korvauksen maksaminen edellyttää kuitenkin tahallisuutta eli tarkoituksellista vahingoittamista tai tuottamuksellisuutta eli sitä, että toiminta on ollut huolimaton.

Kuluttajansuojalakea voidaan soveltaa myös palveluiden virheellisyyksiin. Tämä laki koskee kuitenkin vain yksityisiä terveydenhuoltopalveluita. Sitä ei siis sovelleta julkiseen terveydenhuoltoon. Lisätietoa osoitteesta www.kuluttajaneuvonta.fi.

POTILASASIAMIES

Jokaiselle terveydenhuollon toimintayksikölle nimetään potilasasiamies. Kahdella tai useammalla toimintayksiköllä voi myös olla yhteinen potilasasiamies. Sosiaalihuollon palveluissa vastaavia tehtäviä hoitaa sosiaaliasiamies. Sama henkilö voi toimia sekä potilas- että sosiaaliasiamiehenä.

Potilasasiamiehen tehtävät:

1. Neuvo ja antaa tietoa potilaan asemasta ja oikeuksista
2. Toimii potilaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi
3. Auttaa tarvittaessa muistutuksen, kantelun, potilasvahinkoilmoituksen tai korvaushakemuksen teossa.

Potilasasiamies ei ota kantaa potilaan taudinmääritykseen tai hoidon sisältöön. Hän ei ota kantaa onko tapahtunut hoitovirhe tai -vahinko. Hän ei myöskään tulkitse potilasasiakirjoja.

Potilasasiamiehen yhteystiedot saa hoitopaikasta tai toimintayksikön verkkosivuilta.

OHJEITA TURVALLISEEN LÄÄKEHOITOOON

Lääkkeiden käyttöön liittyy monenlaisia huomioon otettavia asioita. Huomioi alla listatut asiat, niin lääkehoitosi onnistuu parhaalla mahdollisella tavalla.

VARMISTU LÄÄKEHOIDON TURVALLISUUDESTA

Saadaksesi oikeanlaista hoitoa, kerro rohkeasti vaivoistasi ja tuntemuksistasi.

Tee lääkityslista. Kirjaa siihen kaikki käyttämäsi reseptilääkkeet, itsehoitolääkkeet ja ravintolisät. Pidä lista ajan tasalla ja mukanas. Omakanta.fi-palvelusta näet sinulle määrättyt reseptit ja niiden toimitukset. Jos et käytä kaikkia lääkkeitä, pyydä lääkäriäsi laittamaan tiedot ajan tasalle.

Kysy mikä on lääkehoitosi tavoite. Sinun on tärkeää tietää jokaisesta lääkkeestäsi, mihin vaivaan ja miksi sitä käytät.

Kerro kuinka olet hoitanut itseäsi ja ovatko käyttämäsi lääkkeet auttaneet.

Kysy sinua hoitavalta henkilöltä, jos jokin asia lääkkeen käytöstä jäi mietityttämään. Voit kysyä

lääkkeistä myös omasta apteekistasi. Varmista aina, että ymmärsit asian oikein.

Sovi yhdessä lääkärin kanssa lääkeshoidostasi. Älä suunnittele tai muuta itse lääkitystäsi.

Käytä vain sinulle määrättyjä lääkkeitä. Kysy aina ammattilaiselta.

Keskustele lääkärin kanssa lääkkeen hinnasta. Saat hintaneuvontaa myös apteekeista.

Kysy myös muista sopivista lääkkeitä ja hoidoista sekä niihin liittyvistä eduista ja haitoista.

Varmista, että tiedät keneen sinun pitää ottaa yhteyttä, jos tunnet olosi sairaaksi tai haluat keskustella lääkityksestäsi.

Lähde: FIMEA

POTILAAN OIKEUKSIIN LITTYVISSÄ ASIOISSA OTA YHTEYTTÄ:

Valvira: Sosiaali- ja terveydenhuoltoon koskevat kantelut ja tyytymättömyys hoitoon
www.valvira.fi/valvira/yhteystiedot

FIMEA: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, tietoa lääkkeitä ja apteekeista
www.fimea.fi

Potilasvakuutuskeskus: Terveysten- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneiden henkilövahinkojen korvaaminen, www.pvk.fi

Potilasasiamies: Jokaisella terveydenhuollon toimintayksiköllä on potilasasiamies, joka neuvoo ja antaa tietoa potilaan oikeuksista.

PotilaanOpas.fi: Tietoa potilaan oikeuksista.

Kuluttajaliitto: Maksuton potilasoikeusneuvonta, www.kuluttajaliitto.fi/neuvontapalvelut/potilasoikeusneuvonta/

MISTÄ POTILAS SAA TIETOA OIKEUKSISTAAN?

Potilaslaki velvoittaa, että jokaisella terveydenhuollon toimintayksiköllä tulee olla nimetty potilasasiamies, joka neuvoo, avustaa ja ohjaa potilasta sekä tiedottaa potilaan oikeuksista. Potilasasiamies on puolueeton neuvoja, joka ei voi ottaa kantaa hoidollisiin ratkaisuihin tai potilasvahinkoasioihin.

Potilailla on joskus virheellinen käsitys, että potilasasiamies on oman työnantajansa etujen edistämistä varten – ja näin ollen myös oman työnantajansa puolella. Näin asia ei kuitenkaan ole. Potilasasiamiehet toimivat potilaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi yhteistyössä niin potilaiden, omaisten kuin tarvittaessa myös terveydenhuollon ammattihenkilöidenkin kanssa.

Potilaan huolet ja murheet eivät nykyisessä järjestelmässä kuitenkaan kuulu kenelle tahansa potilasasiamiehelle, vaan potilaan pitäisi tietää tarkemmin, mihin ottaa yhteyttä. Sairaanhoitopiireillä on omat potilasasiamiehensä, kunnilla omat potilasasiamiehensä, yksityisillä terveydenhuollon palveluntuottajilla omansa jne. Monesti potilasasiamiehet neuvovat aukeasti kaikkia yhteydenottajia, toisin sanoen myös muita kuin varsinaiseen omaan asiakaskuntaan kuuluvia ”oman palveluntuottajan” asiakkaita. Tosin tuolloin neuvonta tapahtuu yleisellä tasolla. Tarkempaa tietoa tai yksityiskohtaisempia ohjeita saadakseen asiakkaan on pääsääntöisesti oltava yhteydessä kyseisen terveydenhuollon palveluntuottajan omaan potilasasiamieheen, sillä eri toimijoilla saattaa olla toisistaan poikkeavat käytännöt ja lomakkeet erilaisten reklamaatioiden

käsittelyyn. Kuulostaa sekavalta – ja sitä se asiakkaiden silmissä taitaa välillä ollakin.

Potilaiden tiedonsaannin näkökulmasta nykyisessä tilanteessa haasteena on potilasasiamiestoiminnan hajanaisuus ja toisaalta saatavilla olevan tiedon pirstaleisuus ja joskus myös hankala löydettävyys. Haku-koneiden tarjoamilla sivustoilla tieto potilaan oikeuksista on monin paikoin samaa ja melko pinnallista. Joillain sivustoilla tieto on hyvin yksipuolista, puutteellista tai jopa virheellistä. Asiakkaalle herää helposti lisäkysymyksiä tässä prosessi- ja käsiteviidakossa viimeistään siinä kohtaa, kun esiin tulee useita erilaisia valituskanavia. Asiaa voi alkuun käsitellä avoimella keskustelulla hoitopaikassa. Jos hoitopaikassa käydystä keskustelusta ei ole apua, potilas voi tehdä kirjallisen muistutuksen hoitopaikan terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle. Mikäli asiakas on esimerkiksi tyytymätön saamansa muistutusvastaukseen, hän voi tehdä kantelun aluehallintovirastolle, tai Valviralle – jos asia koskee kuollutta henkilöä. Potilasvahinkotapauksissa ilmoitus tehdään puolestaan Potilasvakuutuskeskukseen.

Kaksi vuosikymmentä käytännön hoitotyötä tehneenä ja myöhemmin potilasasiamiehenä toimiessani tämä potilasasiamiesjärjestelmän moninaisuus, potilaiden saatavilla olevan tiedon hajanaisuus ja toisaalta puutteellinen tietoisuus niin potilaan oikeuksista kuin potilasasiamiestoiminnasta ylipäätään on ajoittain tullut hyvin selkeästi esiin. Toivottavaa myös olisi, että yhä useampi terveydenhuollon ammattilainen informoisi

potilasta esimerkiksi hoitovirhe-epäilystä tai muusta palvelupoikkeamasta, sillä potilaalla on näihinkin asioihin laillinen tiedonsaantioikeus.

Tähän loppuun laitettakoon tiivistettynä, mitä laki potilaan asemasta ja oikeuksista eli ns. potilaslaki pitää sisällään. Laista löytyy säännökset niin potilaan oikeuksista kuin potilasasiamestoinnastakin. Laki korostaa potilaan oikeutta hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun. Lisäksi hoito on järjestettävä siten, ettei se loukkaa potilaan ihmisarvoa, vakaumusta tai yksityisyyttä. Laki turvaa potilaalle oikeuden itsemääräämiseen ja tiedonsaantiin ja se korostaa myös potilaan aktiivista osallistumista hoitonsa päätöksentekoon sekä alaikäisen potilaan asemaa. Potilaalla on myös oikeus tehdä muistutus ollessaan tyytymätön saamaansa hoitoon tai kohteluun.

Näin siis teoriassa – mutta minkälaista on potilaiden tiedonsaanti omista oikeuksistaan käytännössä?

Hanna Sykkö
Väitöskirjatutkija
Puheenjohtaja, Suomen Potilasasiamiehet ry

Väitöskirjatutkija Hanna Sykkö.

VARIFRÅN FÅR PATIENTEN INFORMATION OM SINA RÄTTIGHETER?

Enligt lagen om patientens ställning och rättigheter ska varje verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård utse en patientombudsman som ger patienten råd, bistår och vägleder patienten samt informerar om patientens rättigheter. Patientombudsmannen är en opartisk rådgivare som inte kan ta ställning till vårdlösningar eller patientskadefrågor.

Patienterna har ibland en felaktig uppfattning om att patientombudsmannen finns till för att tillvarata arbetsgivarens intressen och därmed står på arbetsgivarens sida. Så är det emellertid inte. Patientombudsmännen arbetar för att främja patientens rättigheter och för att de ska bli tillgodosedda i samarbete med patienter, anhöriga och vid behov även yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Enligt det nuvarande systemet hör patientens bekymmer och problem ändå inte till vilken patientombuds-

man som helst, utan patienten borde veta mera exakt till vem han eller hon ska vända sig. Sjukvårdsdistrikten har egna patientombudsmän, kommunerna har egna patientombudsmän, privata serviceproducenter inom hälso- och sjukvården har egna osv. Ofta hjälper patientombudsmännen alla som kontaktar dem, med andra ord även andra kunder än de som hör till den egna serviceproducentens huvudsakliga kundkrets. Däremot är rådgivningen då mera på en allmän nivå. För att få mera ingående uppgifter eller mera detaljerade anvisningar måste kunden i regel kontakta den egna patientombudsmannen för ifrågavarande serviceproducent inom hälso- och sjukvården. Olika aktörer kan ha olika praxis som avviker från varandra och olika blanketter för hanteringen av reklamationer. Det låter rörigt – och det är det säkert även ibland i patientens ögon.

Med tanke på patientens möjlighet att få information

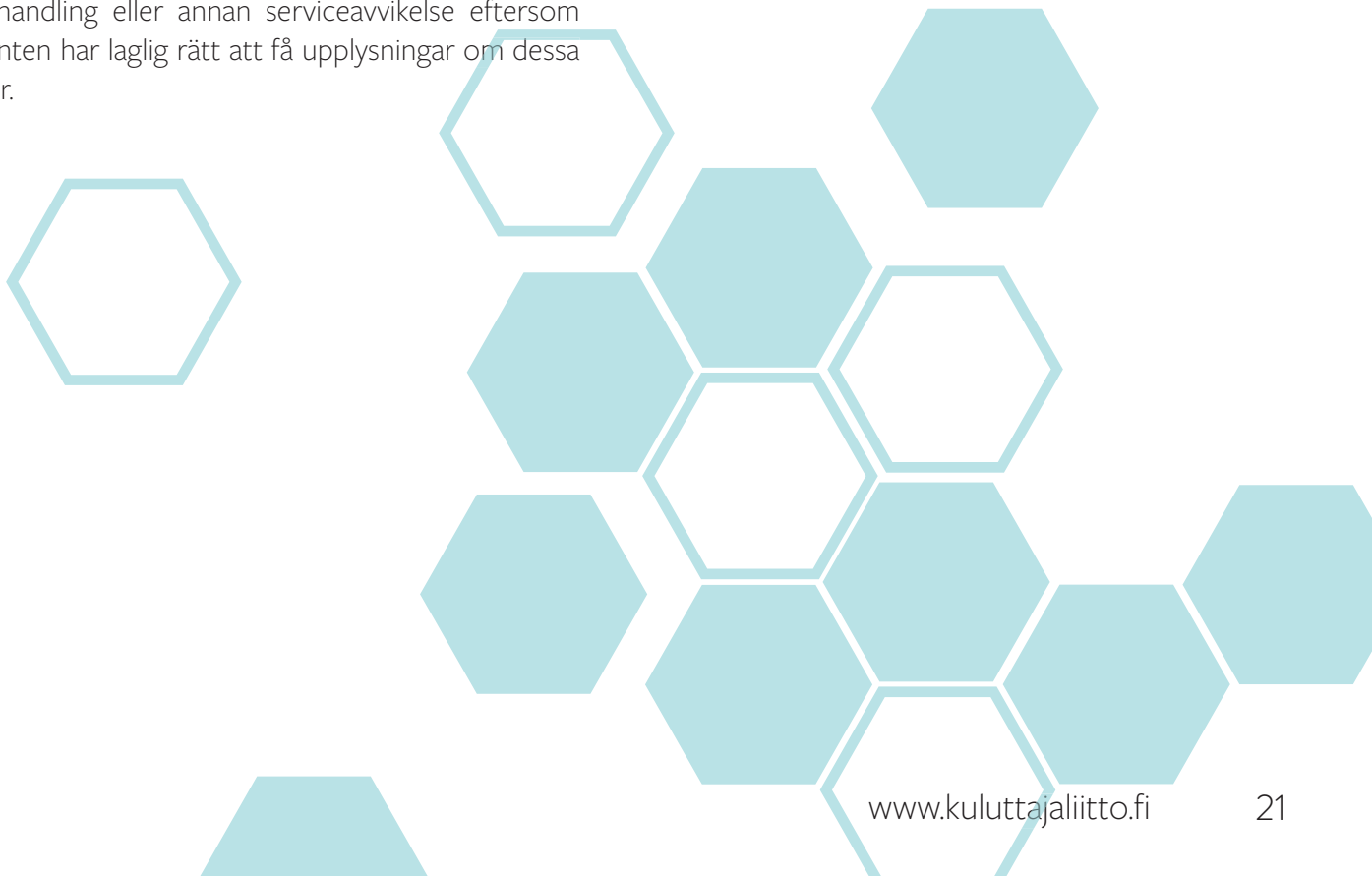
är patientombudsmannaverksamhetens utspriddhet en utmaning i nuläget. Det samma gäller för informationen som finns att tillgå som är splittrad och ofta även svår att hitta. På de webbplatser som erbjuds av sökmaskinerna är informationen om patientens rättigheter den samma på många ställen och ofta ganska ytlig. På en del webbplatser är informationen mycket ensidig, bristfällig eller till och med felaktig. Denna process- och begreppsjungel väcker lätt fler frågor hos kunden senast då det går upp för kunden att det finns flera olika besvärskanaler. Ärendet kan till en början behandlas i form av en öppen diskussion på vårdplatsen. Om diskussionen på vårdplatsen inte hjälper, kan patienten framställa en skriftlig anmärkning till den chef som ansvarar för hälso- och sjukvården vid verksamhetsenheten. Om kunden till exempel är missnöjd med svaret på anmärkningen, kan kunden anföra klagomål hos regionförvaltningsverket, eller hos Valvira, om ärendet gäller en avliden person. I patientskadefall görs en anmälan till Patientförsäkringscentralen.

Under de tjugo år som jag har arbetat inom vården och senare verkat som patientombudsman har patientombudsmannasystemets mångformighet, den splittrade tillgången på information för patienterna och den å andra sidan bristfälliga kännedomen om både patientens rättigheter och patientombudsmannaverksamheten i allmänhet tidvis framgått mycket tydligt. Det skulle även vara önskvärt att allt fler yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skulle informera patienten om till exempel misstanke om felbehandling eller annan serviceavvikelse eftersom patienten har laglig rätt att få upplysningar om dessa frågor.

Slutligen vill jag sammanfatta innehållet i lagen om patientens ställning och rättigheter. I lagen ingår bestämmelse om såväl patientens rättigheter som patientombudsmannaverksamheten. Lagen framhåller patientens rätt till god hälso- och sjukvård och ett gott bemötande i samband med den. Vården ska ordnas så att patientens människovärde inte kränks och att patientens övertygelse och integritet respekteras. Lagen tryggar patientens självbestämmanderätt och rätt till information och den framhåller även patientens aktiva deltagande i beslutsfattandet om sin vård samt minderåriga patienters ställning. En patient har även rätt att framställa en anmärkning, om patienten är missnöjd med den vård eller det bemötande som han eller hon har fått.

Så här ser det alltså ut i teorin, men hur ser patienternas tillgång till information om sina rättigheter ut i praktiken?

Hanna Sykkö
Avhandlingsforskare
Ordförande, Suomen Potilasasiamiehet ry

POTILAAN OIKEUDET

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) määrittelee, että potilaalla on oikeuksia. Potilaan oikeudet ovat:

- hoitoon pääsy, hyvä hoito ja kohtelu
- itsemääräämisoikeus
- tiedonsaantioikeus ja oikeus tietojen salassapitoon
- oikeus muistutukseen ja potilasasiamiehen palveluun.

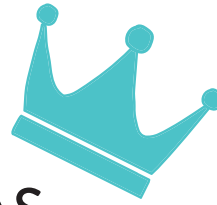
Sinulla on esimerkiksi oikeus saada tietoja terveydentilastasi ja mahdollisuus vaikuttaa omaan hoitoosi. Saat lisätietoa oikeuksistasi potilasasiamieheltä.

POTILASASIAMIES

Potilasasiamiehen tehtävä on edistää potilaan oikeuksien toteutumista. Potilasasiamiehen tehtävänä on:

- neuvoa potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa
- avustaa potilasta muistutuksen tai muun valituksen teossa
- tiedottaa potilaan oikeuksista
- edistää potilaan oikeuksien toteutumista.

Potilasasiamies ei ota kantaa lääketieteellisiin ratkaisuihin. Potilasasiamiehen palvelut ovat luottamuksellisia ja ilmaisia.

ONKO ASIAKAS KUNINGAS VAIN YKSITYISISSÄ PALVELUISSA?

Kun hienossa ravintolassa annos ei ole sitä mitä asiakas on odottanut, ottaa tarjoilija moitteet nöyrästi vastaan ja vie terveiset keittiöön ja hyvitys saapuu usein nopeasti lisäannoksen tai ilmaisen jälkiruoan muodossa. Viimeistään loppulaskussa asia korjataan. Asiakkaan palautteella on merkitystä ja onnistuneen palvelukokemuksen eteen tehdään töitä. Kun yksityinen hammaslääkäri tekee virheen, on useimmiten selvää, että sillä on hintansa. Virhe tulee korjata tai asiakkaan saada hinnanalennusta. Näin on, vaikka meillä ei tällä hetkellä ole olemassa selviä säännöksiä kuluttajansuojalaisissa palveluiden virheiden ja viivästysten korvaamisesta.

Toisinaan osapuolet eivät pääse yksimielisyyteen ja riita on valmis. Silloin selvien sääntöjen merkitys korostuu. On kaikkien etu, ettei riitatilanteissa tarvitse turvautua huonosti tilanteeseen soveltuviin säännöksiin ja arvailuun. Palveluissa virheet ja viivästykset eivät ole samanlaisia kuin tavaroiden osalta. Palveluilla on omat erityispiirteensä, jotka ansaitsevat tulla huomioiduksi. Tämä pätee etenkin nyt ja tulevaisuudessa,

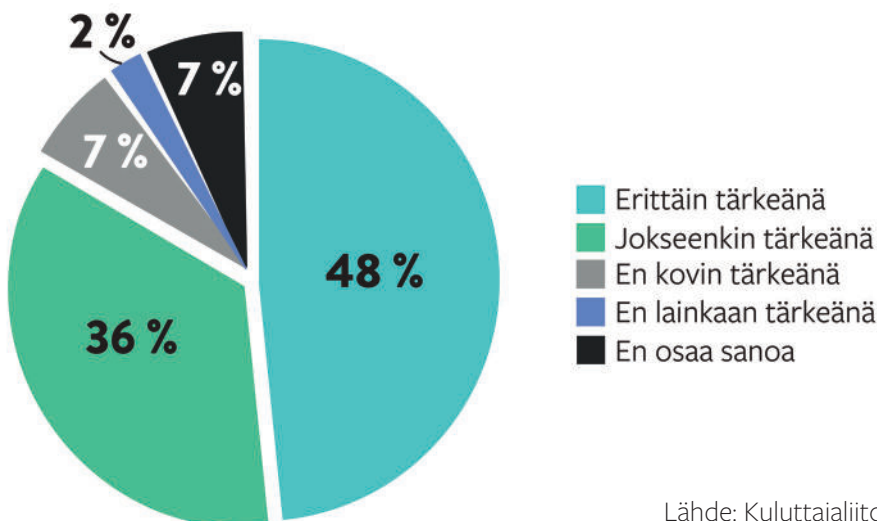
kun yhteiskunta muuttuu yhä enemmän palveluyhteiskunnaksi.

Julkisella puolella tilanne on vielä heikompi. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakas ei ole asiakas laisinkaan, vaan ainoastaan julkisen toiminnan kohde. Hoivakodissa asuvalla vanhuksella ei ole oikeutta maksun alennukseen, vaikka palvelu olisi ollut kuinka ala-arvoista tahansa. Muistutuksilla ja kanteluilla voidaan parhaassa tapauksessa saada aikaan muutoksia, mutta jo tapahtuneita virheitä niillä ei korvata.

Karuimmillaan samassa hoivakodissa asuu kahden kastin asukkaita.

Karuimmillaan tilanne on seuraava: samassa hoivakodissa asuu kahden kastin asukkaita. Niitä, jotka maksavat palvelusta omalla rahallaan ja saavat siten suojaa

SOTE-PALVELUN VIRHEEN TALOUDELLINEN HYVITYS

Kuinka tärkeänä pidät sitä, että sosiaali- ja terveyspalveluissa (sekä yksityinen että julkinen) tapahtuneista virheistä (esim. laaturvirhe, viivästys) saisi taloudellista hyvitystä esim. asiakasmaksujen alentamisen muodossa?

Lähde: Kuluttajaliiton selvitys 4/2020, Aula Research (n = 1109)

myös virheiltä. Ja niitä, joiden eläkkeestä otetaan iso osa asiakasmaksujen kattamiseen, mutta joiden on vain nieltävä palveluiden heikko laatu ja hyväksyttävä roolinsa hallintoalamaisena. Sama epätasa-arvo näkyy varhaiskasvatuksen puolella päiväkodeissa. Molemmissa palveluissa voidaan puhua satojen eurojen asiakasmaksuista kuukausitasolla. Ja molemmissa palvelu kohdistuu yhteiskuntamme heikoimpiin, joiden ääni kuuluu muutenkin vaimena.

Oikeusministeriö on valmistellut työryhmätyöskentelyn pohjalta esitykset, joilla tilannetta korjattaisiin. Kuluttajansuojalakiin lisättäisiin säännökset henkilöön liittyvien palveluiden virhe- ja viivästysvastuista ja seuraamuksista. Tämän lisäksi säädettäisiin samansuuntaisesta vastuusta myös niiden tilanteiden varalle, joissa palvelun tuottaa kolmas sektori tai julkinen toimija.

Valmistelun aikana julkisen puolen toimijat ovat vastustaneet kiivaasti sääntelyn ulottamista julkisiin toimijoihin. Tämä kertoo vanhakantaisesta ajattelusta. Palvelupakolla ja kollektiivisilla hallintoseuraamuksilla

perustellaan sitä, ettei asiakkaalla ole oikeutta hyvitykseen. Pitäisi vaan nöyrästi hyväksyä heikkokin laatu ja olla kiitollinen. Virhevastuun ja seuraamusten olemassaolo ei ole vienyt yksityisiä yrityksiä vararikon partalle, joten on turha pelätä niin käyvän julkisille toimijoille.

Me Kuluttajaliitossa uskomme, että jokainen ansaitsee saada laadukasta palvelua ja että kaikilla tulee olla samantasoinen oikeussuoja turvanaan. Ja niin uskoo myös valtaosa kansalaisista. Teetimme keväällä 2020 laajan kyselyn, jonka mukaan 84 % vastaajista piti taloudellisen hyvityksen saamisen mahdollisuutta vähintään jokseenkin tärkeänä.

Toivoa sopii, että nykytilanne loukkaa myös poliitikkojen oikeustajua ja uudistukset toteutetaan pikaisesti.

Tiina Vyyryläinen
Tiiminvetäjä, neuvonta ja vaikuttamistyö
Kuluttajaliitto

Puheenjohtaja Kyllikki Koistinen.

SUOMEN INKON RY

Suomen Inkon ry on yhdistys, joka tukee niitä noin 300 000:a suomalaista, jotka kärsivät virtsankarkailusta tai yliaktiivisesta rakosta. Suomi oli viimeinen pohjoismaa, johon perustettiin inkontinenssipotilaille oma järjestö vuonna 2012, vaikka ongelma koskettaa erittäin suurta joukkoa ihmisiä. Vaiva on kuitenkin ollut suoranaan tabu ja moni on kärsinyt turhaa häpeää ja koettanut piilotella asiaa. Tämä on johtanut pahimmillaan sosiaaliseen syrjäytymiseen ja työkyvyttömyyteen.

Yhdistyksen tarkoitus ja toiminnan laatu on kirjattu yhdistyksen säännöissä seuraavalla tavalla:

”Tarkoituksena on koota tietoa virtsan pidätyskyvyn häiriöistä, hoidoista ja apuvälineistä tästä vaivasta kärsiville, sekä organisoida ja järjestää vertaistukea ja siihen liittyvää koulutusta. Yhdistys pyrkii rohkaisemaan virtsan karkailusta kärsiviä potilaita mieltämään vaivansa sellaiseksi oireeksi, jota tulee hoitaa, mutta ei hävetä. Yhdistys antaa sekä mies- että naispotilaille sellaista vertaistukea ja opastusta, joka voimaannuttasi potilaan selviämään arjestaan sen sijaan, että tämä eristäytyisi muista ihmisistä häveten vaivaa, josta hyvin monet kärsivät yksinäisyydessä hiljaa.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys kiinnittää sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten sekä alaan liittyvien opetus- ym. viranomaisten ja alan ammattijärjestöjen huomiota ko. alalla vallitseviin epäkohtiin ja tekee esityksiä niiden poistamiseksi, seuraa, että terveyden- ja sosiaalihuollon potilasasiakkaiden oikeuksia kunnioitetaan ja että he saavat asiallisen kohtelun, seuraa, että terveydenhuollon potilasasiakkaat saavat mahdollisimman huolellisen tutkimuksen ja hyvän hoidon, harjoittaa julkaisu- ja tiedotustoimintaa, järjestää yleisötilaisuuksia, neuvonta- ja muita terveydenhuollon potilasasiakkaan tarvitsemia palveluja ja virkistystoimintaa.”

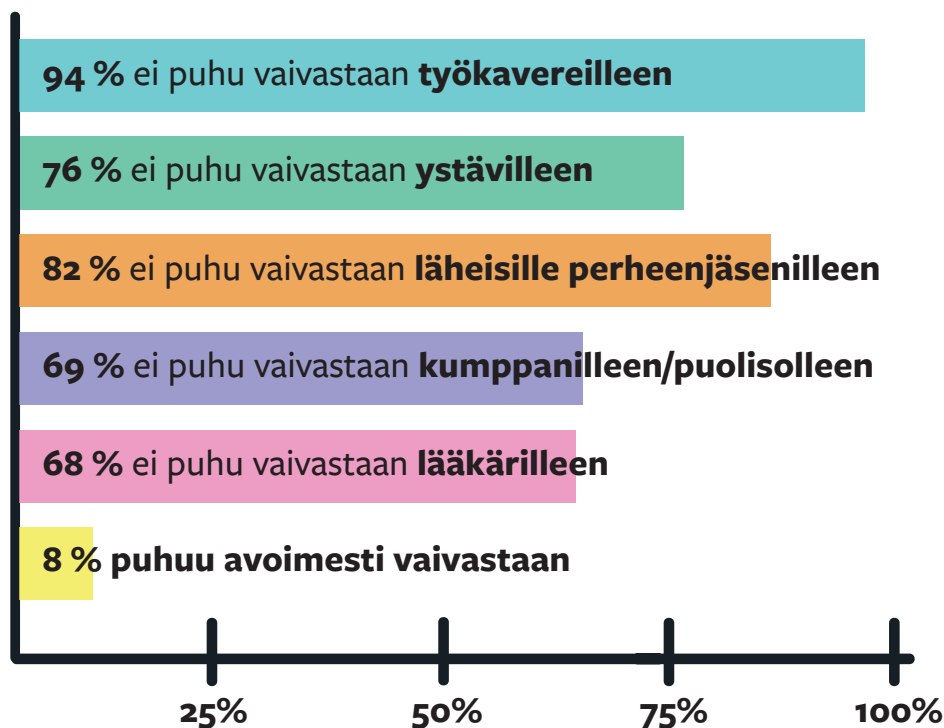
Yhdistyksen perustamiskirjan ovat allekirjoittaneet 12.2.2012 Kyllikki Koistinen, joka valittiin perustamiskokouksessa myös yhdistyksen puheenjohtajaksi, sekä nyt jo edesmennyt Helsingin yliopiston naistentautien ja synnytysosaston professori Carl Gustaf Nilsson, Suomen Potilasliiton puheenjohtaja Paavo Koistinen, Suomen Potilasliiton varapuheenjohtaja Inger Östergård ja Potilasliiton hallituksen jäsen ja sihteeri Jaakko Ojanne.

Suomen Inkon ry liittyi Suomen Potilasliitto ry:n jäsenyhdistykseksi vuonna 2012.

Yhteystiedot: www.suomeninkon.fi
Sähköposti: toimisto@suomeninkon.fi

Puheenjohtaja Kyllikki Koistinen, puh. 0505923610,
sähköposti: kyllicki.koistinen@elisanet.fi

**Edustaa yli
 300 000:a
 suomalaista**

Lähde: Pohjoismaiset inkontinenssi-potilasjärjestöt ja Kompas Kommunikation, 2011

VIRTSANPIDÄTYSVAIVAT OVAT AIHEENA SUURI TABU – VAIKENEMINEN HOIDON ESTEENÄ

Viime vuosina Suomessa tehtyjen laajojen tieteellisten tutkimusten mukaan yli 300 000 suomalaista kärsii virtsanpidätysongelmista, mutta vain pieni osa haluaa puhua vaivastaan tai hakee siihen apua. Pohjoismaissa toteutettu kyselytutkimus vahvistaa, että asia ei ole muuttunut – virtsankarkailu on edelleen iso tabu suomalaisille. Suomen Inkon ry:n tehtävä on avata keskustelua Suomessa, hälventää väärinkäsityksiä sekä tarjota vertaistukea vaivasta kärsiville.

Virtsanpidätysongelmilla on merkittävä vaikutus jopa yli 300 000 suomalaisen elämään. Laajassa, yhteensä 5247 22–55-vuotiasta suomalaista naista käsittäneessä tutkimuksessa (1992), vaivasta ilmoitti kärsivänsä jopa viidennes eli 20 % kohderyhmästä. Yllättävää tutkimuksessa oli, että vain yksi kolmannes kertoi tarvitsevansa apua oireisiin ja heistäkin vajaa puolet oli hakeutunut ongelman vuoksi hoitoon.

Vuonna 2011 toteutettu internet-kyselytutkimus puolestaan osoitti, että asia ei vuosien saatossa ole kohentunut. Vähemmän kuin yksi kymmenestä (8 %) kyselyyn vastanneesta ja virtsankarkailusta kärsivästä puhuu avoimesti vaivastaan.

Tabu hoitoon hakeutumisen esteenä

Virtsankarkailu on edelleen iso tabu suomalaisille. Internet-kyselyssä vuonna 2012 kartoitettiin ongelmasta kärsivien kokemuksia ja elämää vaivan kanssa. Kyselyyn osallistui 1144 suomalaista ja sen toteuttivat pohjoismaiset inkontinenssi-potilasyhdistykset yhteistyössä tanskalaisen Kompas Kommunikationin kanssa.

Kyselyn mukaan enemmän kuin viisi potilasta kymmenestä (55 %) häpeää vaivaansa. Kyselytutkimukseen osallistuneista 68 % piilottaa vaivansa jopa puolisoiltaan tai kumppaniltaan, ja joka kolmas (32 %) on kärsinyt virtsankarkailusta kuusi vuotta tai enemmän.

Enemmän kuin kaksi potilasta kolmesta (68 %) ei ole keskustellut virtsanpidätysvaivoistaan lääkärin kanssa, vaikka oikealla hoidolla suurin osa potilaista saa apua vaivaansa tai siitä voidaan päästä kokonaan eroon. Yhdeksän kymmenestä kyselyyn vastanneesta (87 %) toivoisikin, että yleislääkärit kysyisivät yli 40-vuotiailta suomalaisilta suoraan virtsateiden toimintaan liittyvistä ongelmista.

Suomeen vihdoin oma potilasjärjestö vuonna 2012

Suomessa ei aiemmin ole ollut virtsanpidätyskyvyn ongelmista kärsiville omaa potilasjärjestöä ja potilailla on ollut erityisen vaikeaa löytää apua ja neuvoja vaivaansa. Potilasyhdistys on vihdoin perustettu. Suomen Inkon ry:n puheenjohtaja Kyllikki Koistinen tuntee hyvin virtsankarkailusta kärsivien ongelmat.

“Potilaat pyrkivät pitämään ongelman itsellään ja tekevät kaikki tarvittavat turvatoimenpiteet, mikä on pidemmän päälle työlästä. Monista tuntuu pahalta, kun he ovat niin yksin ongelmansa kanssa, eivätkä saa tarvitsemaansa apua”, kertoo Koistinen. Internet-kyselyn mukaan monilla suomalaisilla virtsateiden toimintahäiriöstä kärsivillä on myös alhaiseen itsetun-

toon liittyviä ongelmia (22 %), ja jopa yhdellä potilaalla kuudesta (18 %) on masentuneisuuteen liittyviä oireita.

Kyllikki Koistinen peräänkuuluttaakin avoimuutta asian suhteen: “On hyvin tärkeää, että me suomalaiset opimme puhumaan avoimemmin virtsanpidätykseen liittyvistä ongelmista. Meidän tulee rohkaista ja tukea yhä useampaa etsimään ja hakemaan apua”, kannustaa Koistinen.

Elämää virtsankarkailun kanssa

Yli 300 000 virtsankarkailusta kärsivää suomalaista ei elä vain tabujen ja häpeän kanssa, vaan he myös päivittäin pelkäävät vahinkoja ja virtsankarkaamista. Joka toinen vastaaja (46 %) pelkäsi virtsaavansa housuihin ja moni oli myös huolissaan virtsan hajusta (50 %). Sen vuoksi suomalaisista vastaajista yksi potilas kolmesta (35 %) käyttää vaippoja ja joka neljäs (28 %) suunnitteli vessakäynnit etukäteen poistuessaan kotoaan.

Lisätietoja: Kyllikki Koistinen, puheenjohtaja Suomen Inkon ry, www.suomeninkon.fi 050 59 23610, kyllikki.koistinen@elisanet.fi

TIETOA VIRTSANPIDÄTYSONGELMASTA

Virtsanpidätyksen ongelmat voidaan jakaa eri päätyyppisiin:

Ponnistusinkontinenssi ilmenee esimerkiksi ponnistaessa, yskiessä tai kuntoillessa.

Pakkoinkontinenssi ilmenee nimensä mukaisesti äkillisenä ja pakottavana tarpeena virtsata, usein täysin yllättäen.

Yliaktiivisen rakon oireyhtymään kuuluu tiheävirtsaisuus, yövirtsaamistarve ja pakottava virtsaamistarve, johon voi liittyä virtsankarkaamista.

Internet-kyselyn toteutti Kompass Kommunikation yhteistyössä Pohjoismaisten inkontinenssi-potilasjärjestöjen kanssa. Kysely toteutettiin internetissä loka-marrakuussa 2011 ja siihen osallistui Pohjoismaissa yhteensä 6462 virtsankarkailusta kärsivää potilasta, sekä naisia että miehiä, ikäryhmältään 35 ja vanhempia. Tulokset eivät ole yleistettävissä koko väestöön, vaan edustavat tutkimusjoukkoa. Suomea ja muita Pohjoismaita koskevat tulokset löytyvät osoitteesta www.suomeninkon.fi. Kyselyssä kartoitettiin ongelmasta kärsivien kokemuksia, elämää vaivan kanssa, vaikutuksia yksityiselämään, hoitoon hakeutumista sekä potilaan tietoja ja suhtautumista ongelmaan.

ETURAUHASSYÖPÄPOTILAIDEN TUKI RY ERSY

Eturauhassyöpäpotilaiden tuki ry ERSY on potilasjärjestö, joka toimii vapaaehtoisvoimin. Jäsenistöön kuuluu eturauhassyöpään sairastuneita ja heidän lähimmäisiään.

www.psa.fi

S-posti: toimisto.ersy@kolumbus.fi

Puh 09 711050

Tukipuhelin 040 828000 on valtakunnallinen ja siihen voi soittaa 24 h/vrk

Vertaistuki- ja pienryhmätoiminta

Vertaistukiryhmiin on vapaa pääsy, ja kaikki ovat tervetulleita riippumatta asuinpaikasta.

Toimintatilat:

Helsingissä

Kustaankartanon Palvelukeskus, Oltermannintie 32 / Kivalterintie 16, E-talo. Palaverit torstaisin parittomilla viikoilla, alkaen klo 17.00.

Espoon Tapiolassa

EJY:n Kansalaistoiminnankeskus, Kauppamiehentie 6, 2 kerros. Palaverit kuukauden ensimmäisenä parillisen viikon torstaina, alkaen klo 17.00.

Vertaistukitoiminta on keskeytettyinä koronavirusepidemian (COVID-19) takia.

Syyskauden toiminnan aloitus on suunniteltu seuraavasti:

Espoon Tapiolassa poikkeuksellisesti jo torstaina 20.8.2020 klo 17.00. Tilaisuudessa noudatetaan EJY:n antamia kokoontumisohjeita ja turvaetäisyyksiä.

Helsingin Kustaankartanossa torstaina 10.9.2020 klo 17.00. Tilaisuudessa noudatetaan Palvelukeskuksen johdon antamia kokoontumisohjeita ja turvaetäisyyksiä. Toiminnan aloitus voi siirtyä Palvelukeskuksen johdon määräyksestä.

Jäseniä pyydetään ystävällisesti ilmoittamaan mahdolliset posti- ja sähköpostiosoitteiden muutokset ERSY:n toimistoon.

Kuva: Matheus Ferrero / Unsplash

SUOMEN POTILASLIITTO RY

Pj. Paavo Koistinen, 0400 682 337
paavo.koistinen@elisanet.fi

Toimisto: Paciuksenkatu 19, 00270 Helsinki
Puh. 09 562 2080

Fax. 09 5123 3555

Sähköposti: toimisto@potilasliitto.fi

Kotisivut: www.potilasliitto.fi

SUOMEN POTILASLIITTO RY:N JÄSENYHDISTYKSET

De Sjukas Väl rf

Ordf. Inger Östergård
tfn. 050 555 7780
inger.ostergard@gmail.com
www.desjukasval.fi

Eturauhassyöpöpotilaiden tuki ry ERSY

ERSY:n väliaikainen osoite 1.7.2020 alkaen on:
Eturauhassyöpöpotilaiden tuki ry ERSY,
c/o. Keijo Vanhala, Ramsinniementie 8 C 35,
00920 Helsinki
Puh. 09 711 050
Tukipuhelin 040 828 0000
toimisto.ersy@kolumbus.fi
www.psa.fi
Pj. Keijo Vanhala, p. 0400 972 081
vanhala.keijo@kolumbus.fi

Immuunipuutospotilaiden yhdistys ry

Pj. Jari Kervinen, p. 045 8552534
puheenjohtaja@imppu.fi
Vertaistukitoiminta: Maarit Syväluoma,
p. 046 5508642, vertaistuki@imppu.fi
Palveleva puhelin, p. 046 6259422
Puhelimet ovat päällä varmimmin
keskiviikkoisin ja torstaisin klo 16–20.
www.imppu.fi

ITP Suomi ry

Pj. Heli Lastikka, p. 050 356 9950
itpsuomi@gmail.com
www.itpsuomi.fi

Suomen Inkon ry

Pj. Kyllikki Koistinen, p. 050 592 3610
kyllikki.koistinen@elisanet.fi
www.suomeninkon.fi

Suomen Amyloidoosiyhdistys ry

samy@suomenamyloidoosiyhdistys.fi
www.suomenamyloidoosiyhdistys.fi
puh. 045 877 4411 (tiistaisin klo 18–20)
Pj. Mira Berglund-Fitzpatrick, p. 050 5346351

Sähköherkät ry

Uudenmaantie 30 A 4, 04410 Järvenpää
Pj. Erja Tamminen, p. 09 291 8696
erja.tamminen@sahkoailmassa.fi
www.sahkoherkat.fi

Trasek ry

c/o Sateenkaariperheet ry
Hämeentie 29, 00500 Helsinki
Yhteydenotot: Timja Shemeikka, timja@trasek.fi
www.trasek.fi

TOTEUTUVATKO POTILAAN OIKEUDET KORONAN AIKANA?

Potilaat ovat olleet huolissaan, kun monet vastaanottoajat, tutkimukset ja toimenpiteet on peruttu koronan takia. Ainoastaan akuutit tapaukset on hoidettu. Kuitenkin useiden tahojen suunnalta on potilaita kehoitettu hoitamaan terveydellisiä asioitaan myös koronan aikana, mutta kun niihin ei ole päässyt. Asioista on sitten tullut akuutteja! Näinhän ei saisi olla. Koronakuolemien lisäksi on tullut kuolemia johtuen hoitamattomista sairauksista. Myös hoitovirhekuolemia on laitettu koronan piikkiin, kun omaiset eivät ole voineet valvoa esim. vanhuksiensa tilaa hoitokodeissa tai sairaaloissa. On myös tullut tietoa, että monissa hoitolaitoksissa kiellettiin tuulettimien käyttö koska se levittäisi virusta! Helteillä kyllä heikkokuntoiset mummot ja papat kuolee ilman koronaakin. Lääkkeitä ei ole saanut jne. Terveydenhuollossa potilaan oikeu-

det hyvään ja laadukkaaseen hoitoon on unohdettu. Toivoisin, että mahdollisimmat monet uskaltaisivat tehdä valituksen, vaikkakin hoitohenkilökuntaa nyt kovasti kiitellään supersankareina taistelussa koronaa vastaan.

Myös hallitus on osasyylinen monen vanhuksen tilan pahenemiseen. Tiedotus on ollut monin paikoin puutteellista ja harhaan johtavaa. Monen kotonakin asuvan kunto on romahtanut, kun ohje pysyä kotona on otettu käskynä. Liikkuminen ja ulkoilu on lopetettu, kun on annettu ymmärtää, että koronaan kuolee. Henkinen kärsimys myös yksinolosta on omiaan lisäämään sairastuvuutta. Tätä laskua tullaan maksamaan pitkään.

Inka Svahn

ETURAUHASSYÖVÄN VARHAINEN SEULONTA KANNATTAA

Eturauhassyöpä on yleisin syöpäsairaus Suomessa. Siihen sairastui jo v. 2017 peräti 5446 miestä. Ennusteiden mukaan sairastuvien määrä tulee lähivuosina edelleen kasvamaan. Eturauhassyöpään kuolleisuus on ollut yli 800 vuodessa.

Suomessa on aloitettu v. 2019 laaja eturauhassyövän seulontatutkimus, johon on kutsuttu mukaan 67 000 miestä. Väliaikatietoja tutkimuksesta saataneen odotella pitkään. Eduskuntaan on tehty aloite miesten eturauhassyövän seulonnan aloittamisesta Suomessa kiireellisenä. Tuskin seulontaa aloitetaan aivan lähivuosina, niin toivottavaa kuin se olisikin.

Eturauhassyöpä ei ole ainoastaan vanhojen miesten sairaus. Yhä nuoremmat vielä työelämässä olevat miehet sairastuvat siihen. Miehillä on aivan liian vähän tietoa eturauhassyövästä ja sen seuraamuksista, eivätkä he osaa hakeutua ajoissa omatoimisesti tutkimuksiin. Eturauhassyöpä on siinä mielessä salakavala sairaus, että se on paikallisena täysin oireeton, eivätkä miehet osaa epäillä sairautta.

Suomessa noin 22 % eturauhassyöivistä löydetään levinneenä eturauhasen ulkopuolelle, jolloin sen hoitaminen parantavasti vaikeutuu. PSA-tutkimus on

edelleen ainoa nopea ja halpa keino havaita eturauhassyöpä varhaisvaiheessa. PSA-testi on käsivarresta otettava verikoe.

Koska Suomessa ei ole vielä eturauhassyöpäseulontaa, miesten etu olisi hakeutua omatoimisesti 50 ikävuodesta alkaen PSA-tutkimuksiin esim. työterveyshuoltoon ja terveyskeskuksiin. Monet yksityiset laboratoriot ottavat nykyisin verikokeita, PSA-kokeet mukaan lukien, ilman lääkärin lähetettä. Ohjeita oma-toimiseen seurantaan on nettisivustolla www.psa.fi.

Parantaviin hoitoihin olisi suuret mahdollisuudet lähes kaikkien potilaiden osalta, jos eturauhassyöpä todettaisiin varhaisvaiheessa. Se on mahdollista ainoastaan valtakunnallisen eturauhassyöpäseulonnan avulla. Jos levinnyttä syöpää sairastavien määrä saataisiin merkittävästi vähenemään, kuten se tutkimusten mukaan seulonnalla on mahdollista, niin olisi siitä myös erittäin suuri taloudellinen hyöty yhteiskunnalle alenevien hoitokustannusten myötä. Puhumattakaan siitä, minkälainen hyöty koituisi miehille ja heidän hyvinvoinnilleen.

Pentti Mäntynen
Eturauhassyöpäpotilaiden tuki ry ERSY

TERVEYSALAN YHTEYSTIETOJA

Aluehallintovirastot www.avi.fi

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Puhelinvaihte 0295 016000

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Puhelinvaihte 0295 016800

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Puhelinvaihte 0295 018000

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Puhelinvaihte 0295 018450

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Puhelinvaihte 0295 017500

Lapin aluehallintovirasto

Puhelinvaihte 0295 017300

Ahvenanmaan valtionvirasto

Puhelinvaihte 018 635 270

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia (EOA)

Puhelinvaihte (09) 4321

FIMEA

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus

Puhelinvaihte 029 522 3341

www.fimea.fi

Potilasvahinkolautakunta (Pvltk)

puh. 0400 909 343

www.pvltk.fi

Potilasvakuutuskeskus (Pvk)

Itämerenkatu 11-13, 00180 Helsinki

puh. 040 450 4590

www.pvk.fi

Suomen Keskinäinen

Lääkevahinkovakuutusyhtiö

puh. 010 219 5712, www.laakevahinko.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö

puh. 0295 16001, Meritullinkatu 8, 00170 Helsinki

www.stm.fi

Kuluttajaliitto ry

puh. (09) 454 2210, Paciuksenkatu 19, 00270 Helsinki

www.kuluttajaliitto.fi

Suomen Potilasasiamiehet ry

pj. Hanna Sykkö

hanna.sykkö@tyks.fi

puh. 050 4300670

Suomen Punainen Risti

puh. (09) 622 4322

www.punainenristi.fi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)

puh. 029 524 6000, PL 30, 00271 Helsinki

www.thl.fi

VALVIRA

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Puhelinvaihte 0295 209111

PL 210, 00531 Helsinki

www.valvira.fi

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Puhelinvaihte 0295 666 700

PL 315, 00181 Helsinki

Tilastokeskus

Puhelinvaihte 029 551 1000

www.tilastokeskus.fi

Kuva: Brooke Cagle / Unsplash

Seuraava Potilaslehti ilmestyy lokakuussa 2020.

Hyvää loppukesää ja syksyn alkua!
toivottaa Suomen Potilaslehden uusi julkaisija Kuluttajaliitto.

**Mitä mieltä olet uudistuneesta potilaslehdestä?
Anna kommenttisi osoitteessa: kuluttajaliitto.fi/potilaslehti2020**

Osoitteeseen info@kuluttajaliitto.fi voi lähettää

- tietoja oman potilasyhdistyksen ajankohtaisesta toiminnasta
- oman potilasyhdistyksen yhteystietojen muutokset
- juttuvinkkejä
- mielipidekirjoituksia "Lukijoilta"-palstalle

www.kuluttajaliitto.fi